

Вирішення цієї ситуації можливе шляхом децентралізації – тобто через передачу повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Цей процес повинен відбуватися через перерозподіл податкових надходжень між бюджетами паралельно з перерозподілом повноважень між органами влади відповідно до принципу субсидіарності. Досвід зарубіжних країн свідчить про ефективність залишення частки податку на додану вартість, податку на прибуток та акцизів у розпорядженні органів місцевого самоврядування. Крім цього, існує необхідність удосконалення механізмів планування бюджетів, розподілу субвенцій та методики розрахунку міжбюджетних трансфертів.

Література

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77 с.

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>

3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

УДК 336.143.2:338(447)

*Пугач Олександра Анатоліївна,
аспірант кафедри фінансів і банківської справи,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ БЮДЖЕТНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Міжнародні економічні відносини з другої половини ХХ століття розвиваються під значним впливом процесу глобалізації. Основні імпульси глобалізації йдуть від економіки, адже посилення взаємодії і взаємозалежності в сучасному суспільстві, головним чином, відбувається в зв'язку з розвитком світової торгівлі, транснаціоналізацією фінансових потоків, поширенням міжнародної виробничої кооперації та ін.

Посилення відкритості національних ринків, поглиблення міжнародного поділу праці і кооперації праці в умовах глобалізації поряд із беззаперечними перевагами для світової економіки провокують виникнення низки ризиків і загроз для національних економік, особливо малорозвинених країн та країн, що розвиваються. Негативний вплив глобалізаційних чинників особливо актуальний для України, яка ввійшла у 2015р. з накопиченими попередніми роками структурними та макроекономічними дисбалансами, що визначають низьку конкурентоспроможність: високою залежністю ВВП від напівсировинного та низькопродуктивного експорту; вузькими та нерозвинутими внутрішніми виробничими та товарними ринками; значним рівнем диференціації доходів;

непрозорою і корумпованою системою державних фінансів; слабкими грошовими та фінансовими ринками тощо.

У 2014 році особливого загострення набула ситуація у сфері державних фінансів України внаслідок посилення існуючих дисбалансів. Дефіцит консолідованого бюджету оцінюється на рівні 5-6% ВВП, насамперед, внаслідок економічної кризи та втрати бази оподаткування тимчасово окупованих областей. Водночас, зросли видатки держбюджету, пов'язані з «декапіталізацією» НАК «Нафтогаз» (понад 100 млрд. грн.), покриттям дефіциту Пенсійного фонду, а також – зростанням витрат, зумовлених розширенням внутрішньої міграції. За таких умов сукупний дефіцит державних фінансів перевищив 10% ВВП[1].

При цьому за аналітичними оцінками реальний дефіцит державних фінансів у 2015 році може перевищити 10% ВВП – що матиме руйнівний вплив на економіку країни (подальша дестабілізація гривні, пригнічення заощаджень і приватних інвестицій, дефіцит платіжного балансу тощо). Ситуація ускладнюється тим, що внутрішні джерела фінансування дефіциту держбюджету видаються вичерпаними. Зокрема, значна частка нових ОВДП буде використана на погашення попередніх розміщень, а чергове планування приватизаційних надходжень (17 млрд. грн.) залежить від поки що лише очікуваних позитивних змін у країні та від намірів потенційних інвесторів (наразі радше негативних)[2].

З огляду на це, гарантування бюджетної безпеки України є пріоритетним завданням діяльності держави у забезпеченні її соціально-економічного розвитку.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» (редакція від 05.03.2015 р.) [3] визначені потенційні та діючі загрози у економічній сфері, серед яких загрозу бюджетній безпеці держави становить нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки, в тому числі фінансової (фіскальної) політики держави, відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам, велика боргова залежність держави, критичні обсяги державних зовнішнього і внутрішнього боргів та інші, які прямо чи опосередковано справляють негативний вплив на рівень бюджетною безпеки України.

Результатом ситуації, що сформувалася в економіці України під тиском як економічних, так і неекономічних чинників, стало критичне зростання рівня загроз бюджетній безпеці України насамперед за рахунок виникнення низки додаткових, принципово нових для нашої держави викликів. Так, відбувається посилення дисбалансів у бюджетній сфері внаслідок зниження доходів за основними дохідними статтями держбюджету, що зумовлено зниженням ВВП і тимчасовою втратою контролю над частиною території країни, та різкого зростання витрат бюджету, детермінованого необхідністю збільшення фінансування оборони країни та девальвацією національної валюти. Разом з цим значне зростання державного та гарантованого державою боргу, що посилює ризики виникнення дефолту внаслідок неспроможності його обслуговування в майбутньому в сукупності становлять комплекс реальних загроз бюджетній безпеці України з максимальним рівнем дестабілізуючого впливу, в тому числі на фінансову та економічну безпеку держави в цілому.

Таким чином, загрози бюджетній безпеці держави – це сукупність наявних та потенційно можливих явищ і чинників, що ускладнюють або

унеможлиблюють реалізацію національних економічних інтересів у сфері державних фінансів і створюють небезпеку для стійкості й стабільності функціонування бюджетної системи, провокують зниження рівня ефективності використання бюджетних коштів чи порушення принципів бюджетної системи. Про виникнення загрози бюджетній безпеці свідчить невідповідність базових бюджетних показників держави достатньому або пороговому рівню, який визначений, зокрема, у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України[4].

Отже, в кризових умовах функціонування національної економіки глобалізаційні чинники є каталізаторами реальних загроз бюджетній безпеці України, мінімізація негативного впливу яких є одним із першочергових завдань державної фінансової політики та забезпечення національних економічних інтересів в цілому.

Література

1. Звіт про виконання Закону України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
2. Україна 2014-2015: долаючи виклики (аналітичні оцінки)[Електронний ресурс] / Аналітичні матеріали Центру Разумкова. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua>.
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
4. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 р. № 1277 // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>.

УДК 336.14

*Савич Іван Васильович,
аспірант
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ІНСТИТУЦІЙНІ ДЕФОРМАЦІЇ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ ЯК ЗАГРОЗА БЮДЖЕТНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Процес створення ефективного бюджетного процесу неминує супроводжуватися різного роду та масштабами негативними інституційними трансформаціями. Перш за все вони характеризуються деструктивними за своїм впливом змінами параметрів у ході планування, виконання, звітування та контролю за виконанням державного бюджету.

Найбільш точно, на нашу думку, зміст поняття «інституційна деформація» розкриває його визначення як таких інституційних форм, які не відповідають функціональній природі інститутів і мають деструктивний вплив на інституційну систему в цілому. Спотворення являють собою дещо більше, ніж звичайну недосконалість або неефективність інституту. Виявом інституційних деформацій може бути серйозна та довготривала зміна: чи набуття іншої, не властивої